

<http://dx.doi.org/10.16926/gea.2017.02.10>

Tomasz JABŁOŃSKI

doktorant na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach – Katedra Publicznego Prawa Gospodarczego
e-mail: t.jablonski@outlook.com

Bezkarność osób kierujących groźby do osób prawnych

Streszczenie

Zarówno w doktrynie prawa karnego, jak i w orzecznictwie utrwalone i respektowane od 85 lat jest jednolite stanowisko, zgodnie z którym adresatem gróźb mogą być wyłącznie osoby fizyczne. Wskazuje się, że osoby prawne adresatem gróźb być nie mogą z uwagi, że nie są w stanie odczuwać stanu zagrożenia. Ograniczanie dobra chronionego w przepisach z art. 190 i 191 Kodeksu karnego wyłącznie do osób fizycznych, w ocenie autora, prowadzi do tego, że osoby kierujące groźby do osób prawnych mogą to robić swobodnie w celu osiągnięcia określonego skutku, bez ponoszenia jakiegokolwiek odpowiedzialności karnej. W ocenie autora niniejszego artykułu, przyjęte stanowisko jest błędne, a utrwalona w prawie karnym praktyka w tym zakresie jest archaiczna, nie spełnia bowiem oczekiwań bezpieczeństwa obrotu gospodarczego w dzisiejszych czasach oraz jest sprzeczna z przeznaczeniem tychże przepisów. W niniejszym artykule autor poddaje krytyce powyższą praktykę w prawie karnym, przedstawiając dobro chronione i przedmiot czynności wykonawczej przestępstw związanych z groźbami na tle obowiązującej w polskim systemie prawnym teorii organów osób prawnych, wskazuje problem związany z utratą ochrony prawnokarnej na wypadek przekształcenia w trybie przepisów Kodeksu spółek handlowych danego podmiotu w spółkę kapitałową (osobę prawną), następnie wskazuje, że obowiązujące od 85 lat powyżej wskazane stanowisko jest, w jego ocenie, sprzeczne z podstawową regułą wykładni tekstu prawnego, oraz w oparciu o przedstawiony dany stan faktyczny omawia negatywne skutki nieuznania, że w przypadku groźby, której adresatem jest osoba prawna, dochodzi do wyczerpania znamion przestępstwa groźby.

Słowa kluczowe: prawo karne, groźby, osoby prawne, bezkarność, przestępczość gospodarcza.

Wstęp

Na potrzeby niniejszego artykułu, tytułem wstępu, autor pragnie wskazać na przestępstwa związane z groźbami, stypizowane w art. 190 i 191 k.k. Art. 190

określa przestępstwo groźby karalnej, które polega na groźeniu „innej osobie” popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona. Natomiast art. 191 określa przestępstwo zmuszania danej osoby do określonego zachowania, które polega na stosowaniu przemocy lub groźby bezprawnej wobec „osoby” w celu zmuszenia „innej osoby” do określonego działania, zaniechania lub znoszenia. W tym miejscu wskazać można jeszcze, że groźba bezprawna zdefiniowana została w art. 115 § 12 k.k. i taką groźbę stanowi groźba karalna określona powyżej, jak i groźba spowodowania postępowania karnego lub rozgłoszenia wiadomości uwłaczającej czci zagrożonego lub jego osoby najbliższej. Nie stanowi groźby bezprawnej zapowiedź spowodowania postępowania karnego, jeżeli ma ona jedynie na celu ochronę prawa naruszonego przestępstwem. Powyższe przestępstwa są przestępstwami przeciwko wolności.

Z uwagi na ograniczone ramy niniejszego artykułu, poniżej opisane zostały wyłącznie poszczególne znamiona czynów zabronionych z art. 190 i 190 k.k., które to są kluczowe do omówienia tytułowego zagadnienia. Zarówno w doktrynie prawa karnego, jak i orzecznictwie utrwalone jest jednolite stanowisko, że dobrem chronionym od gróźb jest wolność człowieka w sensie psychicznym, tj. wolność od poczucia obawy i strachu popełnienia przestępstwa na jego szkodę lub na szkodę osoby najbliższej, czyli poczucie bezpieczeństwa człowieka w zgodzie z jego subiektywnym odczuciem zagrożenia. Wskazuje się nadto, że pokrzywdzonym takim przestępstwem może być tylko osoba, do której ta groźba jest skierowana. Osoba, w stosunku do której skierowano groźbę, nie musi być tożsama z osobą, na której owa groźba ma zostać zrealizowana. Istotne więc z punktu oceny, czy doszło do popełnienia przestępstwa, jest dokładne określenie adresata groźby. Ponadto, w doktrynie prawa karnego i orzecznictwie utrwalone jest jednolite stanowisko, że przedmiotem czynności wykonawczej w przypadku przestępstwa groźby może być wyłącznie osoba fizyczna, w stosunku do której skierowana jest groźba (z uwagi na przedmiot ochrony – wolność). Natomiast adresatem groźby nie może być osoba prawna (a nawet inny podmiot zbiorowy), ponieważ takie podmioty nie są w stanie odczuwać stanu zagrożenia. Adresatem groźby może być natomiast osoba fizyczna, która reprezentuje osobę prawną. Groźba może przybrać różną formę, może być kierowana bezpośrednio lub pośrednio, przez osoby trzecie, jednakże zawsze musi istnieć wola sprawcy, by groźba doszła do wiadomości zagrożonego¹. Co istot-

¹ Zob. L. Peiper, *Komentarz KK, 1933 (1936)*, [w:] L. Peiper (red.), *Komentarz do kodeksu karnego: prawa o wykroczeniach i przepisów wprowadzających wraz z niektórymi ustawami dodatkowymi i wzorami orzeczeń do prawa o wykroczeniach*, Leon Frommer, Warszawa 1933, 1936; A. Zoll, *komentarz do art. 190 kodeksu karnego*, [w:] A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna*, t. 2: *Komentarz do art. 117–277 k.k.*, wyd. 4, LEX 2013; M. Mozgawa, *Komentarz do art. 190 kodeksu karnego*, [w:] J. Warylewski (red.), *System Prawa Karnego*, t. 10: *Przestępstwa przeciwko dobrom indywidualnym*, wyd. 2, C.H. Beck, Legalis 2016; J. Koso-

ne, powyższe stanowiska obowiązywały jeszcze na gruncie kodeksu karnego z 1932 r. i obowiązują nieprzerwanie do chwili obecnej.

Powyższe, obowiązujące i respektowane od 85 lat w polskim systemie prawnym stanowiska, zdaniem autora, są błędne, z uwagi na obowiązującą w polskim systemie prawnym teorię organów osób prawnych, instytucje uregulowane w prawie spółek handlowych, podstawową regułą wykładni tekstu prawnego sprowadzającą się do tego, że przepisy k.k. nie zawężają grona osób zagrożonych lub pokrzywdzonych wyłącznie do osób fizycznych, a także konieczność zapewnienia ochrony praw jednostek w obrocie gospodarczym.

Na marginesie można wskazać, że w co niektórych zagranicznych systemach prawnych ustawodawca w przepisach dotyczących przestępstwa groźby nie określa (tym samym najprawdopodobniej nie ogranicza) przedmiotu czynności wykonawczej do danej „osoby”, czy to fizycznej, czy prawnej. Przepisy są sformułowane w ten sposób, że „groźba... jest karana...”, czyli – jak się wydaje – dla wyczerpania znamion przestępstwa groźby nie ma znaczenia czy adresat groźby został określony. Mowa tutaj o ustawodawstwie ukraińskim, rosyjskim, norweskim i albańskim. W innych ustawodawstwach, takich jak np. włoskim, rumuńskim, szwajcarskim, tureckim, rozwiązania prawne w tym zakresie są podobne do rozwiązań przyjętych w Polsce².

1. Dobro chronione i przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa groźby na tle obowiązującej teorii organów

Przepis z art. 38 k.c. stanowi, iż osoba prawna działa przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie. Przywołany przepis przyjmuje, iż w polskim systemie prawnym obowiązuje teoria organów. W myśl tej teorii działanie osób fizycznych wchodzących w skład organów osoby prawnej uważa się za działanie³ tej osoby prawnej⁴. Mimo, że z psycho-

nowa, *Komentarz do art. 190 kodeksu karnego*, [w:] R.A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 3, Legalis 2017; oraz inni autorzy w pozycjach wymienionych w bibliografii. Por. Postanowienie SN z dnia 15 lutego 2007 r., IV KK 273/06, Prok. i Pr. 2007, nr 7–8, poz. 7; Wyrok SN z dnia 13 lutego 2008 r., IV KK 407/07, Legalis; Wyrok SA w Gdańsku z dnia 24 maja 2013 r., II Aka 122/13, LEX, nr 1327503; oraz pozostałe orzeczenia w sprawach karnych wskazane w bibliografii.

² M. Mozgawa, *Komentarz do art. 190 kodeksu karnego*, s. 427–428.

³ Zgodnie z elektronicznym słownikiem języka polskiego (www.sjp.pl), działanie to jedna ze stref egzystencji umysłu dotycząca wiarygodności myślenia, tworzenia systemu pojęć, klucza dyspozycyjności światopoglądowej, wizji.

⁴ Por. E. Gniewek, *Komentarz do art. 38 Kodeksu cywilnego*, [w:] E. Gniewek (red.), *Kodeks cywilny, Komentarz*, wyd. 8, C.H. Beck, Legalis 2017, pkt. 1–3; P. Sobolewski, *Komentarz do art. 38 Kodeksu cywilnego*, [w:] K. Osajda (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 17, Legalis 2017, pkt I–II; M. Gutowski, *Komentarz do art. 38 Kodeksu cywilnego*, [w:] M. Gutowski

logicznego punktu widzenia wola organu jest wolą zespołu ludzi tworzących organ, to z prawnego punktu widzenia stanowi ona wolę osoby prawnej. Pojęcie to należy rozumieć szeroko⁵, w szczególności, że obejmuje ono ogół czynności zarówno prawnych, jak i faktycznych.

W świetle powyższego, należy wyprowadzić wniosek, że w przypadku kierowania gróźb, których adresatem jest osoba prawna, ocena zagrożenia realizacji gróźby, której to realizacja mogła by wyrządzić szkodę osobie prawnej, należy do członków organów uprawnionych do reprezentowania lub prowadzenia spraw osoby prawnej. Błędne jest więc założenie, że osoba prawna nie jest w stanie odczuwać stanu zagrożenia. Jak wiadomo z k.c., w którym zdefiniowana została osoba prawna, osoby prawne – tak samo jak osoby fizyczne – mogą być zagrożone np. naruszeniem ich dóbr osobistych (w tym wolności), wyrządzeniem szkody, niewypłacalnością itd. O usunięciu bądź zminimalizowaniu danego zagrożenia dotyczącego osoby prawnej decyduje jej organ. Tym samym, aprobując krytykowane stanowisko z prawa karnego, stwierdzić należałoby, że osoba prawna nie może być „wolna” lub odczuwać wolności.

Jakkolwiek powyższe stwierdzenie autora dotyczące przepisu karnego oparte jest na prawie cywilnym, a w samym kodeksie karnym brak jest odesłania do odpowiedniego stosowania przepisów k.c. w tym zakresie, to zauważyć należy, że prawo karne w wielu kwestiach opiera się na przepisach cywilnych (np. pojęcie szkody czy samej osoby prawnej pojawiające się w wielu przepisach k.k., których definicji brak w k.k.). W ocenie autora uznanie, że osoba prawna może odczuwać przez organ uprawniony do reprezentacji stan zagrożenia w przypadku gróźby, nie jest sprzeczne z podstawową zasadą prawa karnego, jaką jest zakaz analogii na niekorzyść oskarżonego.

2. Dobro chronione i przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa gróźby w przypadku przekształcenia spółek prawa handlowego

Zgodnie z art. 551 k.s.h. dana spółka prawa handlowego może być przekształcona w inną spółkę prawa handlowego. Nadto, spółka cywilna może być przekształcona w daną spółkę handlową, oraz przedsiębiorca (osoba fizyczna prowadząca jednoosobową działalność gospodarczą) może być przekształcony w spółkę kapitałową. Natomiast zgodnie z art. 553 k.s.h. spółce przekształconej przysługują wszystkie prawa i obowiązki spółki przekształconej.

(red.), *Kodeks cywilny*, t. 1: *Komentarz. Art. 1–449(11)*, wyd. 1, C.H. Beck, Legalis 2016, pkt 1–6; M. Pazdan, *Komentarz do art. 38 Kodeksu cywilnego*, [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny*, t. 1: *Komentarz. Art. 1–449(10)*, wyd. 7, C.H. Beck, Legalis 2013, pkt 2. Por. wyrok SN z dnia 12 marca 1997 r., II CKN 24/97, LEX, nr 80725.

⁵ P. Sobolewski, *Komentarz do art. 38 Kodeksu cywilnego*, pkt I.

Mając powyższe na uwadze, biorąc za przykład spółkę cywilną, która nie ma zdolności prawnej, mają ją bowiem wspólnicy reprezentujący spółkę, czyli osoby fizyczne, nie ulega wątpliwości, że ci wspólnicy są chronieni prawem karnym przed groźbami. Powstaje wszak pytanie: co, jeśli spółka cywilna przekształci się w spółkę kapitałową? Czy wówczas spółka traci ochronę przed groźbami? W świetle przyjętego i utrwalonego w doktrynie i orzecznictwie stanowiska przyjąć należy, że spółki osobowe, które nie są osobami prawnymi, są chronione przepisami k.k. wyłącznie do czasu przekształcenia się w spółkę kapitałową (osobę prawną), mimo że zachowana jest ciągłość podmiotowa podmiotu przekształcanego, a żaden przepis prawny nie wyłącza ochrony przewidzianej w k.k. na wypadek przekształcenia.

3. Wykładnia językowa przepisu dotyczącego przestępstwa groźby

Co istotne, w przepisach z art. 190 i 191 k.k. jest mowa o „innej osobie”. Tak więc wskazane przepisy k.k. nie czynią rozróżnienia, iż dotyczą wyłącznie osób fizycznych. Podstawowa reguła wykładni tekstu prawnego (utrwalona zgodnie z orzecznictwem TK⁶ i SN⁷), czyli reguła językowa, nakazuje przyjąć, że chodzi o wszelkie osoby, zarówno fizyczne, jak i prawne.

Wszak, *lege non distinguente* – jeśli ustawodawca nie czyni rozróżnienia, to dlaczegoż organy ścigania czy sądy to czynią, ograniczając pojęcie „osoby” wyłącznie do osoby fizycznej? Nie można wnioskować, że pojęcie „osoba” jako takie odnosi się wyłącznie do osoby fizycznej. W tym miejscu dla przykładu można wskazać inne przepisy k.k., tj. np. art. 304 k.k., zgodnie z treścią którego: „Kto, wyzyskując przymusowe położenie innej osoby fizycznej, prawnej albo jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej [...]”⁸. Z powyższego wynika, że „osoba fizyczna” jest „osobą fizyczną”, wówczas, gdy wyrażenie i wprost zostanie tak nazwana, a nie wtedy, gdy wspomina się jedynie o „osobie” bez doprecyzowania, o jaką osobę chodzi. Brak takiego dookreślenia prowadzi do wniosku, że „osoba” to zarówno osoba fizyczna, jak i prawna. Co istotne, w doktrynie podkreśla się, iż podstawowym obszarem zastosowania granicy językowej jest właśnie prawo karne⁹.

⁶ Zob. np. Orzeczenie TK z dnia 3 marca 1987 r., P 2/87, OTK 1987/1/2, LexPrestige; Wyrok TK z dnia 25 maja 1998 r., U 19/97, OTK 1998/4/47, LexPrestige; Orzeczenie TK z dnia 28 października 1996 r., U 4/96, OTK 1996/5/40, LexPrestige; Uchwała TK z dnia 25 stycznia 1995 r., W 14/94, OTK 1995/1/19, LexPrestige; Wyrok TK z dnia 28 czerwca 2000 r., K 25/99, OTK 2000/5/141, LexPrestige.

⁷ Zob. np. Wyrok SN z dnia 12 czerwca 2015 r., II CSK 518/14, LEX, nr 1754050.

⁸ Zob. także art. 212 § 1, 252 § 1, 296 § 1, 303 § 1, 305 § 1 k.k.

⁹ Zob. T. Spyra, *Granice wykładni prawa. Znaczenie językowe tekstu prawnego jako granice wykładni*, Zakamycze, Kraków 2006, LexPrestige pkt V.3.

4. Studium przypadku

Dla zobrazowania problemu omawianego w niniejszym artykule można wskazać poniższy przykład.

Kilku przedsiębiorców (osoby fizyczne) prowadzi działalność deweloperską w formie spółki cywilnej. Celem rozwoju spółki i realizacji nowych inwestycji potrzebne jest finansowanie. Spółka, chcąc wejść na rynek regulowany papierów wartościowych, dokonuje przekształcenia w spółkę akcyjną i dokonuje zdematerializowania akcji. Spółka ma status spółki publicznej i pozyskała niezbędne finansowanie na realizację nowych inwestycji. Jej struktura organizacyjna jest rozwinięta. Spółka rozpoczyna realizację dużego przedsięwzięcia deweloperskiego. W tym celu spółka (inwestor) zawiera umowę z generalnym wykonawcą, który będzie korzystał z poszczególnych podwykonawców po uprzednim zatwierdzeniu tychże podwykonawców przez spółkę (zob. art. 647(1) k.c.¹⁰). W trakcie realizacji inwestycji osoba trzecia, rzekomy podwykonawca, niezwiązana w żaden sposób z inwestorem, wysłała listem poleconym inwestorowi (na adres siedziby) fakturę VAT wystawioną na rzecz generalnego wykonawcy, wzywając do zapłaty (solidarnie) znacznej kwoty pieniędzy pod rygorem pomówienia publicznie inwestora, oraz wskazując, że w przeciwnym wypadku może dojść do wypadku na terenie budowy. Powyższy list odbiera pracownik sekretariatu spółki. Zagrożenie jest realne. Powstaje pytanie, kto rzeczywiście jest zagrożony, skoro adresatem groźby jest osoba prawna? Czy jest to pracownik sekretariatu, który odebrał list polecony w siedzibie spółki, czy członkowie zarządu, którymi niekoniecznie są wspólnicy przekształcanej uprzednio spółki cywilnej, czy akcjonariusze spółki, którzy zainwestowali swoje aktywa w tę spółkę, czy prokurent, czy członkowie rady nadzorczej sprawujący stały nadzór nad działalnością spółki, czy pracownicy spółki, generalnego wykonawcy lub podwykonawców znajdujący się na terenie budowy wskazanej inwestycji, czy może klienci, z którymi zawarte zostały umowy deweloperskie? W związku z pisemną groźbą doręczoną na adres siedziby osoby prawnej, której adresatem jest osoba prawna, stan zagrożenia może być odczuwalny przez wszystkie powyżej wskazane podmioty, w tym członków organu osoby prawnej uprawnionych do reprezentacji i prowadzenia spraw spółki. Stan zagrożenia może być w tym przypadku odczuwalny zarówno subiektywnie, jak i obiektywnie.

Niestety, w powyżej wskazanym przypadku sprawca czynu zabronionego, zgodnie z utrwalonym w doktrynie i orzecznictwie stanowiskiem, pozostanie bezkarny, ponieważ adresat groźby musi być określony, a jest nim osoba prawna, która nie może być adresatem groźby. Teoretycznie, celem obrony i docho-

¹⁰ Zgodnie z treścią tego przepisu, zgoda wyrażona przez inwestora na danego podwykonawcę powoduje, że inwestor odpowiada solidarnie z generalnym wykonawcą za zapłatę wynagrodzenia należnego podwykonawcy z tytułu wykonanych przez niego robót budowlanych.

dzenia podstawowych praw jednostek w tym przypadku, członek zarządu lub ewentualnie prokurent mógłby, niejako biorąc to na siebie, dochodzić pociągnięcia do odpowiedzialności sprawcy, który powyższą pisemną groźbę wystosował. Zaznaczyć jednak trzeba, iż dana osoba uprawniona do reprezentacji osoby prawnej nie jest w tym przypadku adresatem groźby i niekoniecznie jest ona zagrożona negatywnymi skutkami realizacji groźby. Nie sposób twierdzić, iż w tym przypadku mamy do czynienia z tzw. groźbą pośrednią. Tak więc brak jest szans na skuteczne załatwienie sprawy w powyższym przypadku.

Podsumowanie

Przed przestępstwami związanymi z groźbami (art. 190 i 191 k.k.) w praktyce chronione są wyłącznie osoby fizyczne. Stanowisko przyjęte przez doktrynę prawa karnego i orzecznictwo jest w tym zakresie jednolite i, niestety, skromnie ogranicza się do tezy, iż osoby prawne, jako że nie są ludźmi, nie mogą odczuwać stanu zagrożenia. Przyjęcie zatem „automatycznie”, iż dobrem chronionym jest wyłącznie wolność osób fizycznych, w ocenie autora, jest nieudolne. Jak z rozważań w niniejszym artykule wynika, jest wiele aspektów, które przemawiają za tym, iż osoby prawne powinny być objęte ochroną z powyżej przywołanych przepisów k.k. W przypadku ograniczania dobra chronionego w omawianych przepisach wyłącznie do osób fizycznych, można wysnuć wniosek, że osoby kierujące groźby do osób prawnych mogą to robić swobodnie w celu osiągnięcia określonego skutku, bez ponoszenia odpowiedzialności karnej. Niestety, nieudolna interpretacja przepisów z art. 190 i 191 k.k. sprawia, iż w przypadku groźby adresowanej do osoby prawnej, większe grono osób fizycznych związanych z daną osobą prawną (które nie są bezpośrednio adresatami groźby), u których zaistnieje realna obawa przed realizacją groźby, po prostu pozbawione jest ochrony prawnokarnej. Z aksjologicznego punktu widzenia organy ścigania oraz sądy powinny w określonych przypadkach orzekać, iż w przypadku groźby karalnej, której adresatem jest osoba prawna, doszło do wyczerpania znamion czynu zabronionego. Na uwadze w każdym indywidualnym przypadku powinno mieć się przede wszystkim dobro jednostki oraz uzasadnienie obawy przed realizacją groźby. Autor niniejszego artykułu zdaje sobie sprawę, że większość praktyków czy miłośników prawa karnego może nie zgodzić się ze stanowiskiem zawartym w niniejszym artykule i bronić utrwalonego w doktrynie i orzecznictwie stanowiska, że pokrzywdzonym przestępstwami groźb nie mogą być osoby prawne, wskazując np. czym byłaby groźba śmierci kierowana do osoby prawnej¹¹ itp. Tytułem zakończenia, autor niniejszego arty-

¹¹ W takich przypadkach w ogóle nie można mówić o groźbie karalnej ponieważ obawa przed realizacją czynu zabronionego nie będzie w żaden sposób uzasadniona.

kułu pragnie wskazać, iż omawiany problem, jakkolwiek może nie występować w praktyce często, to jednak istnieje. Osoby prawne tworzone są w celu realizacji ich celów statutowych, które w przeważającej mierze polegają na prowadzeniu działalności gospodarczej w sposób zorganizowany i ciągły, a nie na działaniach mających na celu usprawienie prawa karnego. Przyjęte i utrwalone w doktrynie i orzecznictwie stanowisko, obowiązujące już od 85 lat, jest, w ocenie autora, archaiczne i w żadnym wypadku nie spełnia oczekiwań bezpieczeństwa obrotu gospodarczego w dzisiejszych czasach.

Bibliografia

Literatura

- Bojarski T. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 7, LEX 2016.
- Dadańska K.A., *Działanie osoby prawnej*, C.H. Beck, Warszawa 2006.
- Filar M. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 5, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Giezek J. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, LEX 2014.
- Gniewek E. (red.), *Kodeks cywilny, Komentarz*, wyd. 8, C.H. Beck, Legalis 2017.
- Górniok O. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 2, LexisNexis, Warszawa 2006.
- Grześkowiak A., Wiak K. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Legalis 2017.
- Gutowski M. (red.), *Kodeks cywilny, t. 1: Komentarz. Art. 1–449(11)*, wyd. 1, C.H. Beck, Legalis 2016.
- Konarska-Wrzošek V. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Królikowski M., Zawłocki R. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna, t. 1: Komentarz do artykułów 117–221*, wyd. 4, Legalis 2017.
- Marek A. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 5, LEX 2010.
- Mozgawa M. (red.), *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, Lex/el 2017.
- Mozgawa M. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 7, Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
- Osajda K. (red.), *Kodeks cywilny, t. 1: Komentarz. Część ogólna, Przepisy wprowadzające. Kodeks cywilny. Prawo o notariacie (art. 79–95 i 96–99)*, wyd. 1, C.H. Beck, Warszawa 2017.
- Osajda K. (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, wyd. 17, Legalis 2017.
- Peiper L. (red.), *Komentarz do kodeksu karnego: prawa o wykroczeniach i przepisów wprowadzających wraz z niektórymi ustawami dodatkowymi i wzorami orzeczeń do prawa o wykroczeniach*, Leon Frommer, Warszawa 1933, 1936.

- Piasecki K., *Kodeks cywilny. Księga pierwsza. Część ogólna. Komentarz*, Zakamycze, Kraków 2003.
- Pietrzykowski K. (red.), *Kodeks cywilny. t. 1: Komentarz. Art. 1–449(10)*, wyd. 7, C.H. Beck, Legalis 2013.
- Spyra T., *Granice wykładni prawa. Znaczenie językowe tekstu prawnego jako granice wykładni*, Zakamycze, Kraków 2006.
- Sroka T., *Kodeks karny. Wybór orzecznictwa, Komentarz orzecznicy*, LEX 2014.
- Stefański R.A. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 3, Legalis 2017.
- Stefański R.A. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 19, Legalis 2017.
- Warylewski J. (red.), *System Prawa Karnego, t. 10: Przepisy przeciwko dobrom indywidualnym*, wyd. 2, C.H. Beck, Legalis 2016.
- Wąsek A., Zawłocki R. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117–221*, t. 1, wyd. 4, C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Wyrembak J., *Zasadnicza wykładnia znamion przestępstw. Pozycja metody językowej oraz rezultatów jej użycia*, Wolters Kluwer, Warszawa 2009.
- Zoll A. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna, t. 2: Komentarz do art. 117–277 k.k.*, wyd. 4, LEX 2013.

Orzecznictwo

- Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 października 1996 r., U 4/96, OTK 1996/5/40, LexPrestige.
- Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 marca 1987 r., P 2/87, OTK 1987/1/2, LexPrestige.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r., IV KK 273/06, Prok. i Pr. 2007, nr 7–8, poz. 7.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2006 r., IV KK 403/05, OSNwSK 2006/1/1123.
- Uchwała Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 stycznia 1995 r., W 14/94, OTK 1995/1/19, LexPrestige.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24 maja 2013 r., II Aka 122/13, LEX, nr 1327503.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 sierpnia 2009 r., II Aka 123/09, LEX, nr 553860.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 27 listopada 2003 r., II Aka 338/03, OSA 2005/6/39.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2015 r., II CSK 518/14, LEX, nr 1754050.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 1997 r., II CKN 24/97, LEX, nr 80725.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2008 r., IV KK 407/07, Legalis.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 1997 r., I CKN 130/97, LEX, nr 78438.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2002 r., IV KKN 508/99, LEX, nr 75496.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 maja 1998 r., U 19/97, OTK 1998/4/47, LexPrestige.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 czerwca 2000 r., K 25/99, OTK 2000/5/141, LexPrestige.

Akty prawne

Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz.U. 2017, poz. 1577, t.j. z dnia 24.08.2017).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. 2017, poz. 459, t.j. z dnia 2.03.2017).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 2016, poz. 1137, t.j. z dnia 29.07.2016).

Inne

strona internetowa: www.sjp.pl

Wykaz skrótów

k.c. – Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. 2017, poz. 459, t.j. z dnia 2.03.2017)

k.k. – Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 2016, poz. 1137, t.j. z dnia 29.07.2016)

k.s.h. – Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz.U. 2017, poz. 1577, t.j. z dnia 24.08.2017)

OSNwSK – Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych

OTK – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego

Prok. i Pr. – „Prokuratura i Prawo”

SA – Sąd Administracyjny

SN – Sąd Najwyższy

TK – Trybunał Konstytucyjny

Impunity of persons directing threats to legal persons

Summary

Both in the penal law as well as in the judicial practice, for the last 85 years, lawyers have respected and presented a uniform standpoint according to which only natural persons can be exposed to threats. It is indicated that legal persons cannot be subject to threats, considering the fact that they are not capable of feeling the sense of threat. In the author's opinion, restricting the right stipulated in the provisions of Article 190 and 191 of the Penal Code exclusively to natural persons results in the situation when persons directing threats to legal persons may do it without any restraint in order to achieve a specific result, not bearing any criminal liability. In the opinion of the author of this article, the stance adopted here is erroneous and the practice stipulated by the penal law is archaic in this respect since it does not meet expectations concerning safety of today's commercial transactions and is inconsistent with the intended purpose of those provisions. In this article, the author also criticizes the above practice in the penal law, presenting the protected right and the subject of the criminal activities related to threats against the background of the theory concerning bodies of legal persons, effective in the Polish system. He shows a problem related to loss of legal and criminal protection in the case of conversion of commercial companies of an entity given into a joint-stock or a limited liability company (legal person) in a manner consistent with the provisions of Commercial Companies Code, indicating then that the abovementioned standpoint, observed during the last 85 years, is, in his opinion, inconsistent with the basic principle of construction of a legal act and, on the basis of presented facts, discussing negative effects of failure to acknowledge that a threat directed to a legal person results in the fulfilment of criteria necessary to establish the threat as a criminal offence.

Keywords: criminal law, threats, legal persons, impunity, economic crime.